

I. ÚVOD

Knižnica P.O. Hviezdoslava v Prešove v rámci funkcie regionálnej knižnice s krajskou pôsobnosťou spracovala výsledky štatistického zisťovania a prehľad o dosiahnutých výsledkoch činnosti verejných knižníc Prešovského samosprávneho kraja podľa jednotlivých okresov a typov knižníc. Súčasťou prehľadu sú aj porovnania a prepočty ktoré poukazujú na stav knižníc a úroveň poskytovaných knižnično-informačných služieb v kraji. Výsledky sú spracované na základe formulárov *Ročných výkazov KULT(MKSR) 10-01* a *Rozborov o činnosti za jednotlivé regionálne knižnice*. Za rok 2004 sa po prvýkrát pristúpilo k elektronickému štatistickému vykazovaniu v rámci KEŠKULT.

II. PLNENIE HLAVNÝCH ÚLOH

1. Riadenie knižníc

V roku 2004 vykazovalo činnosť spolu 575 verejných knižníc s 32 pobočkami

Z toho : 7 regionálnych knižníc + 19 pobočiek

16 mestských + 10 pobočiek

41 obecných knižníc s prof. zamestnancami + 2 pobočky

511 obecných knižníc s neprofesionálnymi zamestnancami+ 1 pobočka

V Prešovskom kraji sa nám už dlhšie darí udržať počet knižníc ale veľa knižníc je stagnujúcich hlavne v okrese Levoča a taktiež veľa knižníc hlavne v okresoch Humenné, Medzilaborce a Snina zaznamenáva slabú čo bude nutné v roku 2005 riešiť.

zrušené boli – 2 neprofesionálne knižnice - 1 – okr. Medzilaborce

- 1 – okr. Prešov

odprofesionalizovaná – 1 v okrese Bardejov

profesionalizované – 2 1 v okrese Prešov a 1 v okrese Sabinov

obnovená činnosť v 2 knižniciach – 1 neprofesionálna v okrese Vranov a 1 v okrese Levoča.

Prehľad o metodologickej pôsobnosti regionálnych knižníc, počte obyvateľov a počte knižníc v jednotlivých okresoch:

Regionálne knižnice		Počet obyvateľov	Počet reg. knižníc	Počet mestských knižníc	Počet knižníc s profes. zamestn.	Počet knižníc s neprof. zamestn.	Počet knižníc spolu
Bardejov	Bardejov	76 245	1	0	8	76	85
Humenné	Humenné	63 947	1	0	5	51	57
	Snina	38 746	0	1	5	23	29
	Medzilaborce	12 265	0	1	0	19	20
Poprad	Poprad	104 917	1	2	3	23	29
	Kežmarok	63 268	0	3	3	29	35
	Levoča	25 291	0	2	0	14	16
Prešov	Prešov	160 407	1	1	7	82	91
	Sabinov	51 209	0	2	4	37	43
St.Ľubovňa	St.Ľubovňa	47 232	1	1	0	38	40
Svidník	Svidník	31 864	1	1	0	46	48
	Stropkov	18 459	0	1	0	27	28
Vranov n/T	Vranov n/T	71 708	1	1	6	46	54
Spolu		765 558	7	16	41	511	575

2. Ťažiskové úlohy

V roku 2004 sa knižnice vo svojej riadiacej činnosti sústredili hlavne :

- zabezpečenie nových informačných technológií do knižníc
- prípravu odborných pracovísk na implementáciu nového knižničného softvéru VIRTUA
- výmenu počítačovej techniky
- školenie a vzdelávanie pracovníkov
- prípravu projektov z grantového programu MK SR Ex Libris
- vypracovanie koncepcii a prípravu podkladov v rámci Stratégie udržateľného rozvoja kultúrnych organizácií PSK
- na plnenie úloh vyplývajúcich z požiadaviek zriaďovateľa, zo záverov odborných porád a interných potrieb
- plnenie nadobecnej funkcie, koordináciu a metodické usmerňovanie knižníc v regiónoch
- zviditeľnenie a propagáciu knižničných služieb v TSK aj počas celého roka organizovaním kultúrno-výchovných a vzdelávacích podujatí a stretnutí s významnými osobnosťami
- koordináciu a kooperáciu v oblasti regionálnej článkovej bibliografie
- prácu s detským čitateľom v súvislosti so zníženým záujmom detí o čítanie
- rozvíjanie medzinárodnej spolupráce

III. HLAVNÉ UKAZOVATELE KNIŽNIČNÝCH ČINNOSTÍ

1. Knižničné fondy

V roku 2004 mali používatelia k dispozícii vo verejných knižniciach v Prešovskom kraji celkom **2 514 107** knižničných jednotiek. V porovnaní s rokom 2003 je to síce pokles o 0,23 % (index 99,77) pričom pokles spôsobil veľký úbytok zastaralej literatúry až 64 934 kn. jednotiek o 13 933 viac oproti roku 2003.

Stav fondov

	Knižničné jednotky	2003/2004
Regionálne knižnice	796 235	+ 0,97%
Mestské knižnice	397 920	- 0,19%
Ock s profesionálnymi z.	324 911	+ 2,28%
Ock s neprofesionálnymi z.	995 041	- 1,97%
Knižnice spolu	2 514 107	- 0,23%

Priemery dosiahnuté v jednotlivých typoch knižníc PK:

	Zväzky na obyvateľa	Zväzky na používateľa
Regionálne knižnice	2,47	14,20
Mestské knižnice	3,10	24,12
Ock s profesionálnymi z.	4,14	44,87
Ock s neprofesionálnymi z.	3,43	41,92
Knižnice spolu	3,63	24,28

Celokrajský priemer je 3,28 zv. na obyvateľa a 24,28 zv. na používateľa.

Čo sa týka poradia okresov tak najviac zv. na obyvateľa má okres Svidník 5,79 a Medzilaborce 5,57 najmenej okres Vranov 2,47 a Snina 2,49 zv. a Poprad 2,88

V zv. na používateľa má prvenstvo okres Medzilaborce až 116,81 pretože je tam málo používateľov a okres Stropkov 40,83 zv.

Poradie RK v zväzkoch na 1 obyvateľa:

1. Svidník	7,47
2. Stará Ľubovňa	3,72
3. Humenné	3,30
4. Vranov n/ Topľou	2,88
5. Prešov	2,71
6. Bardejov	2,41
7. Poprad	2,33

a na 1 používateľa:

1. Svidník	17,75
2. Prešov	16,09
3. Humenné	15,38
4. Stará Ľubovňa	14,37
5. Poprad	13,19
6. Vranov n/ Topľou	12,00
7. Bardejov	9,86

V prepočte na 1 obyvateľa v RK v kraji sa dosiahlo 2,97 zväzkov., kým na 1 používateľa v RK knižníc pripadá 14,20 zväzkov .

Percentuálne zastúpenie knižničného fondu v jednotlivých typoch knižníc:

	2003	2004
Regionálne knižnice	31,29%	31,67%
Mestské knižnice	17,21%	15,82%
Ock s profesionálnymi z.	12,61%	12,92%
Ock s neprofesionálnymi z.	40,47%	39,57%

1.1 Prírastky

Prírastok knižničných jednotiek bol **59 049 kn.j.** čo je o **18 175** viac oproti minulému roku. Je to historický plusový zlom v prírastkoch za posledné roky a to vďaka podpore na dopĺňovanie fondov z grantového programu Ex Libris MK SR. Čo nás viac môže tešiť je po dlhšej dobe zvýšený prírastok kúpou **24 732** o 3 481 **kn.j.** viac v porovnaní s rokom 2003 a tiež prírastok inou formou 34 317, ktorý sa zvýšil oproti vlaňajšku o 23 274 kn.j.

	Prírastky kúpou			Prírastky inou formou		
	Kn.j.	index	%	Kn.j.	index	%
Regionálne knižnice	10 337	134,93	+34,93%	4 366	90,34	- 9,66%
Mestské knižnice	4523	124,70	+24,70%	1 088	155,87	+55,87%
Ock s profesionálnymi z.	2 914	108,45	+8,45%	16 897	3 534,98	+3 435%
Ock s neprofesionálnymi z.	6 958	95,63	-4,37%	11 966	237,70	+ 137,70%
Všetky knižnice	24 732	116,38	16,38%	34 317	310,76	+210,76%

Celkový zvýšený prírastok oproti minulému roku bol zaznamenaný vo všetkých typoch knižníc. V prírastkoch kúpou vykazujú mínus iba knižnice s neprof. zam. Z celkových prírastkov inou formou, prírastky darom sú 12 413 kn.j. výmena 368 a bezodplatným prevodom 21 536 kn.j. čo sú vlastne pohyby pri preradení, obnovení a zlúčení knižníc.

Poradie RK v prírastkoch kúpou

	RK	Prírastky kúpou		
		2003	2004	rozdiel
1.	Prešov	1670	2199	+529
2.	Vranov n/ T	1361	1903	+542
3.	Poprad	1298	1523	+225
4.	Bardejov	1396	1307	-89
5.	Humenné	271	1268	+997
6.	Stará Ľubovňa	736	1062	+326
7.	Svidník	929	1075	+146

Poradie RK v prírastkoch inou formou

	RK	Prír. inou formou		
		2003	2004	rozdiel
1.	Prešov	1476	1875	+399
2.	Poprad	1199	1114	-85
3.	Humenné	840	426	-414
4.	Vranov n/ Topľou	520	353	-167
5.	Bardejov	274	296	-22
6.	Svidník	111	165	+54
7.	Stará Ľubovňa	274	136	-138

Z RK najväčší prírastok zaznamenala Knižnica P.O.Hviezdoslava Prešov a najnižší Podduklianská knižnica Svidník.

Prírastky v jednotlivých typoch knižníc v porovnaní s predchádzajúcim rokom

	2003	2004	rozdiel
Regionálne knižnice	12 494	14 703	+2209
Mestské knižnice	4 736	5 611	+875
Ock s profesionálnymi z.	3 267	19 811	+16544
Ock s neprofesionálnymi z.	20 737	18 924	-1803

V prepočtoch prostriedkov na nákup fondov na 1 obyvateľa vychádza **7,07 Sk** čo je oproti minulému roku (**6,11Sk**) stúpajúci trend aj za posledné 4 roky i keď mierny ale predsa..

Na jedného používateľa sa v nákupe dosiahlo 52,27 je to výraznejší nárast oproti **45,09 Sk** oproti minulému roku Čiže môžeme konštatovať, že financie na nákup sa za posledné 3 roky zvýšili o zvýšili o 10,86 Sk na 1 používateľa.

Na nákup knižničných dokumentov sa vynaložili finančné prostriedky vo výške 5 413 000 Sk o 652 100 Sk viac ako v minulom roku **4 760 900 Sk**. Za tieto finančné prostriedky sa nakúpilo **24 732 kn.j** čiže za jeden kn. dokument vychádza 218,86 Sk.

Nákup knižničných dokumentov v Sk podľa typov knižníc:

	Sk na obyvateľa			Sk na používateľa		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Regionálne knižnice	7,30	7,31	9,42	34,65	34,75	45,10
Mestské knižnice	6,90	9,43	8,54	51,53	70,03	66,44
Ock s profesionálnymi z.	7,08	7,14	7,01	69,42	66,09	75,96
Ock s neprofesionálnymi z.	3,53	3,45	4,26	41,46	44,70	52,14

Poradie RK - nákup v Sk na obyvateľa a používateľa:

	RK	Sk na obyvateľa	
		2004	2003
1.	Svidník	20,34	18,25
2.	Vranov n/ Topľou	19,72	13,24
3.	Stará Ľubovňa	17,55	13,76
4.	Bardejov	8,59	10,41
5.	Humenné	7,48	5,84
6.	Prešov	6,75	3,91
7.	Poprad	6,50	5,25

	RK	Sk na používateľa	
		2004	2003
1.	Vranov n/ Topľou	82,16	54,81
2.	Stará Ľubovňa	67,82	53,53
3.	Svidník	48,33	42,41
4.	Prešov	40,14	23,03
5.	Poprad	36,76	29,69
6.	Bardejov	35,18	40,30
7.	Humenné	34,85	28,49

Čo sa týka jednotlivých okresov tak najlepšie je na tom okres Stará Ľubovňa aj v Sk na obyvateľa 14,30 aj v Sk na používateľa 83,16.

V Sk na obyvateľa je tom dobre ešte okres Svidník 8,91 Sk, okres Kežmarok 8,60 Sk a najhoršie sú naďalej okresy 1,41 Sk, Medzilaborce 1,71 Sk, Snina 3,54 Sk pretože v tých okresoch sa skoro nič nenakupuje.

Najviac Sk na nákup kn..dokumentov majú okrem okresu Stará Ľubovňa ešte čitatelia v okresoch Levoča – 72,71 Sk, Vranov – 66,65 Sk a Sabinov – 65 Sk,

Obrat fondov podľa typov knižníc:

	2003	2004
Regionálne knižnice	3,06	2,96
Mestské knižnice	1,21	1,34
Ock s profesionálnymi z.	0,67	0,60
Ock s neprofesionálnymi z.	0,35	0,31

Na 1 knihu pripadalo v roku 2004 – 1,35 výpožičky

Poradie RK v rámci obratu fondov:

1. Bardejov	3,92
2. Prešov	3,22
3. Vranov n/ Topľou	3,14
4. Poprad	2,89
5. Stará Ľubovňa	2,87
6. Svidník	2,76
7. Humenné	1,92

Obrat fondov v RK oproti minulému roku poklesol vzhľadom na celkový pokles výpožičiek.

Na 1 knihu pripadalo v kraji v roku 2004 – 1,35 výpožičky

1.2 Periodiká

Počet titulov odoberaných periodík

Počet odoberaných periodík za posledné roky prudko klesá len oproti minulému roku je to o **186** menej z 1012 na **826. (pokles o 18,38%)**

z toho - cudzojazyčných - 84 titulov- na **70 o 14** menej ako v r. 2003 (**pokles o 16,67%**)

Počet exemplárov klesol z **1140** na 936 teda o 204 exeplárov menej oproti r.2003 (**pokles o 17,9%**)

2. Používatelia

Počet registrovaných používateľov vo verejných knižniciach Prešovského kraja v roku 2004 bol **103 549** čo je o **2029** menej oproti 105 578 v roku 2003 – (pokles o 1,92 % kým v minulom roku bol pokles o 2,37%)

Počet používateľov podľa typu knižníc:

	Používatelia	Index rastu	pokles/nárast
Regionálne knižnice	56 076	99,16	- 0,84%
Mestské knižnice	16 497	94,93	- 5,07%
Oock s profesionálnymi z.	7 241	94,25	- 5,75%
Oock s neprofesionálnymi z.	23 735	99,04	- 0,96%
Všetky knižnice	103 549	98,08	- 1,92%

Pokles používateľov vo všetkých typoch verejných knižníc v PSK.

V jednotlivých okresoch dosiahli nárast používateľov knižnice okresu Humenné, Kežmarok, Stará Ľubovňa, Stropkov, a Vranov n/Topľou. Oproti tomu najväčší pokles používateľov majú okresy Medzilaborce, Snina a Levoča.

Poradie RK v počte používateľov:

		2003	2004	pokles/nárast
1.	Prešov	15 721	15 495	-1,44%
2.	Poprad	9 901	9 903	+ 0,02%
3.	Bardejov	8 636	8 159	- 5,52%
4.	Humenné	7 192	7 547	+4,94%
5.	Vranov n/ Topľou	5 546	5 526	-0,36%
6.	Svidník	5 352	5 214	- 2,58%
7.	Stará Ľubovňa	4 203	4 232	+0,69%

Z RK nárast používateľov oproti minulému roku vykazujú len tri knižnice a to **RK Humenné, RK Poprad a RK Stará Ľubovňa**, ktorá roku 2003 vykazovala práve najväčší pokles.

Percento používateľov z počtu obyvateľov v kraji vzhľadom na celkový pokles používateľov sa znížilo len minimálne z **13,54%** na 13,53 o je pokles o **0,01%**, a je to o + 2,05% viac oproti celoslovenskému priemeru v r. 2003- 11,49%.

Percento používateľov do 15 rokov z celového počtu používateľov taktiež mierne pokleslo z **47,02%** na **46,40 %** Oproti r. 2003 je to pokles o **0,62 %**

Percento registrovaných používateľov z počtu obyvateľov:

	2003	2004	pokles/nárast
Regionálne knižnice	21,04	20,89	-0,15%
Mestské knižnice	13,47	12,86	-0,61%
Oock s profesionálnymi z.	10,81	9,23	-1,58%
Oock s neprofesionálnymi z.	7,71	8,17	+0,46%

Pod celoslovenský priemer **11,49 %** v % používateľov z počtu obyvateľov je z 13 okresov 5 okresov : Medzilaborce – 4,77%, Snina – 8,07%, Sabinov – 9,87 %, Stropkov – 10,04 % a Levoča – 10,39 %

Najvyššie % používateľov z počtu obyvateľov dosahujú okresy Svidník – 18,69% Stará Ľubovňa 17,20 a Bardejov – 16,82%

Poradie RK v dosiahnutom percente používateľov z počtu obyvateľov:

	RK	2001	2002	2003	2004
1.	Svidník	49,25	46,12	43,02	42,08
2.	Stará Ľubovňa	26,70	27,51	25,70	25,88
3.	Bardejov	26,44	26,64	25,84	24,43
4.	Vranov n/Topľou	22,49	23,84	24,16	24,01
5.	Humenné	21,31	21,03	20,49	21,47
6.	Poprad	17,01	17,59	17,69	17,69
7.	Prešov	15,15	16,09	17,00	16,82
SPOLU		21,04	20,62	21,07	13,53

2.1 Detskí používatelia do 15 rokov

Najvyššie percento používateľov do 15 rokov je v knižniciach s neprofesionálnymi pracovníkmi (66,72%) a tiež jedine v týchto knižniciach tento ukazovateľ stúpol (+2,34%). V ostatných knižniciach má klesajúcu tendenciu, najviac však v mestských knižniciach (45,87%), kde klesol o -1,22%. Je to však v súlade s klesajúcim celoslovenským trendom. Napriek tomu je počet používateľov do 15 r. z celkového počtu používateľov (47,02%) vyššie o +5,91% oproti celoslovenskému priemeru, ktorý bol v r. 2002 41,11%

Percento detských používateľov z celkového počtu používateľov v jednotlivých typoch knižníc:

	2003	2004
Regionálne knižnice	37,00	36,57
Mestské knižnice	45,87	43,06
Ock s profesionálnymi z.	61,90	64,27
Ock s neprofesionálnymi z.	66,72	66,48
Spolu	47,02	46,40

Z regionálnych knižníc je najvyššie percento detí z celkového počtu používateľov v Starej Ľubovni (45,82%), Svidníku (45,08%) a Vranove (42,08%). Najmenšie percento používateľov do 15 r. je v Humennom (31,36%) a oproti min. roku aj medziročný pokles o 0,45%.

Nárast sme zaznamenali vo Vranove n/T (+0,13%) a Stará Ľubovňa + 0,02%

Poradie RK v dosiahnutom percente detí z počtu používateľov:

	RK	2003	2004
1.	Stará Ľubovňa	45,80	45,82
2.	Svidník	45,37	43,08
3.	Vranov n/ Topľou	42,25	42,38
4.	Prešov	36,86	35,85
5.	Poprad	34,22	33,89
6.	Bardejov	31,91	33,14
7.	Humenné	31,81	31,36
SPOLU		37,00	36,57

Oproti nárastu používateľov verejné knižnice PK vykazujú pokles návštevníkov o 33 464 index 96,65 (pokles o 3,35%) a to vo všetkých typoch knižníc, okrem Ock s neprofesionálnym zamestnancom v ktorých návštevnosť stúpila o 1,41%

2.2 Návštevnosť

Počet obslužených návštevníkov vo verejných knižniciach bolo 963 027.

Je to síce slabý pokles o 0,23 % oproti vlaňajšku ale aj tak sa knižnice Prešovského kraja tešia z veľkého záujmu o ich služby. Najväčší pokles návštevnosti zaznamenali obecné knižnice s neprof. zamestnancami v okresoch Medzilaborce, Levoča Svidník a Snina, z obecných kn. S prof. Zam. V okrese Humenné z mestských knižníc MsK Veľký Šariš a MsK Medzilaborce a prekvapujúco mierny nárast v návštevnosti bol v RK a to najväčší v Prešove Humennom a Vranove.

Návštevnosť jednotlivých typov knižníc:

	2003	2004	pokles/nárast
Regionálne knižnice	613 417	617 437	+ 4 020
Mestské knižnice	152 813	170 403	+ 17 590
Ock s profesionálnymi z.	66 227	61 122	- 5105
Ock s neprofesionálnymi z.	132 751	114 065	- 18 686
Všetky knižnice	965 208	963 208	- 2000

3.Výpožičky

Za rok 2004 realizovali verejné knižnice Prešovského kraja celkom 3 410 082 absenčných a prezenčných výpožičiek. V porovnaní s rokom 2003 je to o 94 682 menej pričom medziročný pokles je až 11 250 výpožičiek. Nárast nastal iba v mestských knižniciach o 1,45 % v ostatných zaznamenávame pokles.

Vývoj realizovaných výpožičiek v Prešovskom kraji má naďalej klesajúcu tendenciu. Najviac klesli výpožičky u obecných knižníc s prof. zam.

V sumároch stúpili výpožičky v okresoch Stropkov, Levoča a Kežmarok najvyšší pokles ma opäť okres Medzilaborce.

Výpožičky v jednotlivých typoch knižníc:

	2003	2004	rozdiel
Regionálne knižnice	2 411 905	2 362 015	- 49 890
Mestské knižnice	526 442	534 082	+ 7 640
Ock s profesionálnymi z.	212 575	196 862	- 15 713
Ock s neprofesionálnymi z.	353 842	317 123	- 36 719
Všetky knižnice	3 504 764	3 410 082	- 94 682

Kým v roku 2003 sme konštatovali že výpožičky v regionálnych knižniciach začínajú pomaly stúpať opäť je v roku 2004 pokles. Z RK výpožičky stúpili v 3 knižniciach a to v Bardejove, Poprade a Vranove ostatné zaznamenali mierny pokles najväčší vo Svidníku o 24 026 menej ako v roku 2003.

Poradie RK v počte výpožičiek:

	RK	2003	2004	rozdiel
1.	Prešov	822 541	804 355	- 18 186
2.	Poprad	378 683	378 833	+ 150
3.	Bardejov	314 432	315 521	+ 1 089
4.	Svidník	279 820	255 794	- 24 026
5.	Humenné	232 041	223 800	- 8 241
6.	Vranov n/ Topľou	208 539	208 643	+ 104
7.	Stará Ľubovňa	175 849	175 069	- 780
	SPOLU	2 411 905	2 362 015	- 49 890

Oproti roku 2002 sa zaznamenáva trend rastu výpožičiek z náučnej literatúry, naopak pretrváva pokles výpožičiek krásnej literatúry aj detskej aj pre dospelých.

Výpožičky podľa druhu literatúry:

	2003	2004	rozdiel
Odborná lit. pre dospelých	903 625	932 193	+28 568
Krásna lit. pre dospelých	1 028 933	968 727	- 60 206
Odborná lit. pre deti	268 854	254 233	-14 621
Krásna lit. pre deti	856 741	793 515	-63 226
Výpožičky periodík	446 611	461 414	+14 800
Špeciálne dokumenty	35 324	30 341	-4 983
Prezenčné výpožičky	605 833	629 961	+24 128
SPOLU - výpožičky	3 504 764	3 410 082	-94 682

Zaznamenali sme pokles výpožičiek v Prešovskom kraji o 94 682. Najväčší pokles je vo výpožičkách krásnej literatúry pre deti aj dospelých čo nie je potešujúci jav hlavne čo sa týka detí to má priamu súvislosť s ubúdaním čitateľov do 15 rokov. Celkový stav výrazne zachraňujú opäť výpožičky periodík (+14 800) aj napriek výraznému poklesu počtu odoberaných periodík a do určitej miery s nimi súvisiace prezenčné výpožičky (+24 128), u ktorých za posledné roky zaznamenávame vzostupný trend. Prezenčné výpožičky tvoria 18,47% z celkového počtu výpožičiek.

Na 1 obyvateľa v kraji sa dosiahlo **4,45** výpožičiek, čo zodpovedá celoslovenskému priemeru **4,41**. Na 1 používateľa sa dosiahlo **32,93** výpožičiek čo je o 5,41 (medziročný nárast o 1,1) menej ako celoslovenský priemer **38, 34**.

Počet výpožičiek v prepočte podľa typov knižníc:

	na 1 obyvateľa	na 1 používateľa
Regionálne knižnice	8,80	42,12
Mestské knižnice	4,16	32,37
Ock s profesionálnymi z.	2,51	27,19
Ock s neprofesionálnymi z.	1,09	13,36
Knižnice spolu	4,45	32,93

Počet výpožičiek na 1 obyvateľa sa v jednotlivých okresoch pohybuje v rozmedzí od najnižšieho *Snina* **1,57** a *Medzilaborce* **1,67** po 8,69 v okrese *Svidník*, kde funguje projekt bibliobusov a ďalej nasleduje okres *Prešov-5,53*, *Poprad-5,07* a *Bardejov-5,03*.

Z okresov najnižší počet výpožičiek na 1 používateľa sa dosahuje v okrese *Snina-19,43*. Najvyšší opäť *Svidník – 46,52* a za ním *Prešov – 43,88*.

IV. ĎALŠIE ÚDAJE

1. Vzdelávacie a kultúrno-spoločenské aktivity.

Knižnice ako kultúrno-výchovné a vzdelávacie inštitúcie reprezentovali okrem základných činnosti aj kultúrno-spoločenské podujatia .

V štatisticky vykazovanom období v roku 2004 uskutočnili verejné knižnice Prešovského kraja celkom 4 086 vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí čo je oproti predchádzajúcemu

roku +251 podujatí aj tento ukazovateľ z roka na rok stúpa asi si to vyžaduje spoločenská objednávka.

Najviac podujatí už tradične uskutočnili knižnice okresov *Poprad* 812, z toho len samotná *Podtatranská knižnica* **560** a *Prešov* **598** z toho **Knižnica P.O.Hviezdoslava 450**. Najmenej v okresoch *Snina* – **26**, a *Medzilaborce* **31**. Samozrejme tento ukazovateľ je podmienený aj počtom a skladbou obyvateľstva a celkovou úrovňou knižníc v okrese.

Z regionálnych knižníc najvyšší počet vykazuje, tak ako aj v minulom roku:

1. <i>Podtatranská knižnica Poprad</i>	560
2. <i>Knižnica P. O. Hviezdoslava Prešov</i>	450
3. <i>Okresná knižnica D. Gutgesela Bardejov</i>	381
4. <i>Vihorlatská knižnica Humenné</i>	345
5. <i>Hornozemplínska knižnica Vranov</i>	297
6. <i>Podduklianska knižnica Svidník</i>	278
7. <i>Lubovnianská knižnica</i>	196

V roku 2004 môžeme konštatovať že opäť stúpol počet podujatí a vzrástol aj záujem a návštevnosť na podujatiach. Je to zrejme tým že knižnice sa okrem tradičných podujatí prezentovali náročnejšími a kvalitnejšími aktivitami a podujatiami, s cieľom zviditeľniť a skvalitniť svoju činnosť smerom k používateľom a návštevníkom.

Najviac kult.-spol. a vzdelávacích podujatí sa uskutočnilo v **TSK – 22.3-28.3** s ústredným mottom **Knižnica – okno do sveta**. Cieľom akcie je prostredníctvom širokej škály podujatí, činností a služieb, zviditeľnenie knižníc ako vzdelávacích a kultúrnych inštitúcií a informovanie verejnosti o ich užitočnosti a jedinečnosti v poskytovaní služieb pre všetkých občanov.

2. Bibliograficko-informačná činnosť

Ťažisko bibliografickej a informačnej činnosti spočíva na regionálnych knižniciach. Spolu verejné knižnice v roku 2003 poskytl 71 738 informácií, čo je o **831 menej** ako v roku 2003. Zvýšil sa záujem o informácie najmä v regionálnych knižniciach čo súvisí so zavádzaním nových technológií do knižníc a tým aj širšej škály informačných prameňov v knižniciach. Knižnice vypracovali 266 bibliografií a rešerš, čo je až o 90 viac v porovnaní s minulým rokom a z toho až 249 bolo vypracovaných v regionálnych knižniciach.

Prehľad o počte poskytnutých bibl. a faktogr. informácií v jednotlivých typoch knižníc:

	2003	2004
Regionálne knižnice	53 141	56 057
Mestské knižnice	20 739	13 871
Ock s profesionálnymi z.	526	1 597
Ock s neprofesionálnymi z.	401	213
Všetky knižnice	74 807	71 738

Bibliografické pracoviská svoju činnosť orientovali na spracovanie súbežnej regionálnej bibliografie a vypracovanie výberových bibliografií so špecifickým orientovaním jednotlivých knižníc.

2.1 Koordinácia regionálnej bibliografie

Knižnici P.O. Hviezdoslava koordinovala činnosť regionálnej bibliografie za Prešovský kraj ako súčasť národnej bibliografie. Mgr. Marta Skalková ako členka sa zúčastňovala zasadnutí Koordinačnej rady pre bibliografickú činnosť SR pri Slovenskej národnej knižnici v Martine.

Koordinačná činnosť bola zameraná na bezproblémový prechod bibliografických pracovísk v rámci kraja na nový knižničný systém, prekonvertovanie dát z Biblisu do Virtuy a zvládnutie popisu bibliografických záznamov v Marcu 21. Celý prechod zastrešovalo združenie Zvykní a v spolupráci s SNK Martin sa konali školenia bibliografických pracovníkov Prešovského a Košického kraja

Na úseku regionálnej bibliografie sa na základe Dohody o spolupráci spolupracovalo s knižnicami Prešovského a Košického kraja pri prerozdeľovaní a excerpovaní titulov periodickej tlače a výmene záznamov. Vzhľadom na túto spoluprácu bolo potrebné zaktualizovaný zoznam celoslovenských aj regionálnych periodík pre knižnice oboch krajov. Do zoznamov je zahrnutých 143 celoslovenských a 108 regionálnych periodík v ktorých sa môžu nachádzať články týkajúce sa jednotlivých regiónov. Výmena excerpovaných článkov medzi knižnicami pomáha zvládnuť bibliografickým pracoviskám spracovať množstvo informácií ktoré potrebujú na budovanie regionálnych databáz.

Pre Národný bibliografický ústav v Martine boli aktualizované Formuláre pre evidenčný súpis plánovaných bibliografických prác na rok 2005 a pripomienkované Prehľady o vydaných bibliografiách za rok 2004 .

V dňoch 20.–22. 9. 2004 sme sa zúčastnili Dní vedeckých knižníc v UK PU v Prešove, kde sme boli informovaní o problémoch štandardizácie, MARC 21, spracovaní záznamov podľa UNIMARCU, pravidiel AACR 2, ISBD a MDT o nových trendoch a zámeroch Národného bibliografického ústavu SR.

3. Metodická a poradenská činnosť

Knižnica P.O. Hviezdoslava v rámci svojej zriaďovacej listiny plnila funkciu krajskej knižnice pre knižnice Prešovského samosprávneho kraja. Túto funkciu vykonávala na úseku koordinácie knižničných činností metodiky a bibliografie.

Hlavné ciele a zameranie metodickej práce v roku 2004

Hlavným poslaním regionálnej metodiky v priebehu roka 2004 bolo poskytovanie permanentných a komplexných poradenských služieb obecným knižniciam a ich zriaďovateľom v Prešovskom a Sabinovskom okrese za účelom zabezpečenia dodržiavania štandardov knižničnej práce v komplexe úloh od doplňovania knižničných a informačných zdrojov až po poskytovanie knižnično-informačných služieb. Súčasťou metodickej pomoci bolo aj informovanie o prijatej legislatíve (Knižničný zákon), súvisiacich nižších normách a povinnostiach z nich vyplývajúcich ako pre knižnice, tak aj pre ich zriaďovateľov, ako aj o možnostiach získania mimorozpočtových zdrojov.

Sústredili sme sa najmä na riešenie takých vážnych problémov ako je dlhodobá stagnácia knižníc. Dôležitými kritériami pre metodické návštevy boli tiež absencia doplňovania KF, nezaslanie výročných štatistických výkazov, nevhodné priestorové podmienky a súčasne hľadanie riešenia uvedených problémov.

3.1 Krajská metodika

V rámci svojej zriaďovateľskej pôsobnosti plnila knižnica funkciu koordinačného a metodického centra pre knižnice Prešovského samosprávneho kraja na zabezpečovanie úloh vyplývajúcich z celoslovenských, krajských a regionálnych potrieb. V súvislosti s tým, sa uskutočnili rozbor, porady riaditeľov a odborných pracovníkov a metodické návštevy do regionálnych a ostatných knižníc v kraji.

K základným úlohám metodiky v roku 2004 patrilo sledovanie plnenia záverov z porád a Rozborov o činnosti knižníc za rok 2003. Za tým účelom boli uskutočňované aj metodické návštevy do regionálnych knižníc v počte 7 a udržiavaná stála spolupráca s komunikácia s riaditeľmi, metodikmi, ako aj ostatnými pracovníkmi knižníc v kraji formou metodických konzultácií osobne, telefonicky a e-mailom

3.2 Koordinačná a dokumentačná činnosť

V rámci koordinácie knižničných činností sme sa sústredili na nový spoločný **Knižničný softvér KIS**. Najdôležitejšou podmienkou je vhodné internetové pripojenie a počítačová technika s Windows 2000 alebo Windows XP a zvládnutie školení pracovníkov. Na základe prieskumu o potrebe novej počítačovej techniky sme písomne žiadali VÚC o pridelenie finančných prostriedkov na tento účel pre všetky RK v kraji.

Tomuto účelu sme obsahovo aj organizačne prispôbili aj **TSK - Týždeň slovenských knižníc: 22. 3. – 28. 3. 2004** Motto 5. ročníka " Knižnica – okno do sveta.

Na úrovni kraja bolo Slávnostné otvorenie na ÚPSK spojené s prezentáciou knižníc na **panelovej výstave** počas celého týždňa. Na otvorení bol prezentovaný KIS 3G za účasti gen. Riad. SNK Doc.Katiščáka, vedúcej OK ÚPSK Mgr. Evy Arvayovej, predsedu Obv. Úradu v Prešove Ing. Štefana Kužmu, zástupcov RK, ŠVK a UK Prešov ako aj poslancov a zástupcov ostatných kultúrnych inštitúcií v meste i regióne. Po skončení prezentácie sa konala tlačová beseda s novinármi a zástupcami médií na tému Knižnica – okno do sveta, implementácia nového systému do knižníc PSK. TSK bol zo strany KPOH koordinovaný na úrovni kraja prebiehal vo všetkých regionálnych knižniciach, v mestských knižniciach a vo väčších obecných knižniciach slávnostným otvorením TSK za prítomnosti predstaviteľov a osobností miest a obcí. Na základe spracovaného plánu prebiehalo v knižniciach množstvo zaujímavých podujatí. Komplexné vyhodnotenie bolo zaslané na SSK a SAK sekciu verejných knižníc.

3.3 Poradenská školiaca a hodnotiacia činnosť:

V rámci krajskej metodiky boli zabezpečované úlohy, odporúčania a usmernenia vyplývajúce z celoslovenských potrieb pre MK SR a SNK – Odbor pre knižničný systém pre nadriadeného zriaďovateľa VÚC – Odbor kultúry a úlohy pre odbornú činnosť knižníc.

Porada metodikov regionálnych knižníc 14.1.2004 – spojená so školeniami k štatistike za rok 2003.

Koordinačná porada bibliografov Prešovského a Košického samosprávneho kraja – 3.2.2004 v Knižnici P.O. Hviezdoslava v Prešove – prizvaní Národný bibliografický ústav SNK Martin – o stave regionálnej bibliografie v knižniciach oboch krajov, zhodnotenie výmeny záznamov a návrh ďalšieho postupu.

Rozbory činnosti knižníc Prešovského kraja za rok 2003 – 27.4.2004 v Konferenčnej miestnosti Knižnice P.O. Hviezdoslava za prítomnosti zástupcov MK SR, SNK Martin, Odboru kultúry PSK, riaditeľov a metodikov regionálnych knižníc Prešovského samosprávneho kraja.

Porada riaditeľov regionálnych knižníc – 31.8.2004 v Knižnici P.O.Hviezdoslava v Prešove za prítomnosti generálneho riaditeľa SNK v Martine k situácii pri implementácii nového knižničného systému do knižníc PSK a podpísanie zmluv medzi SNK, ÚPSK a jednotlivými knižnicami.

Porada riaditeľov regionálnych knižníc – 10.11.2004 v Knižnici P.O.Hviezdoslava k aktuálnej situácii v knižniciach a postaveniu knižníc v rámci Stratégie udržateľného rozvoja kult. zariadení PSK.

Cyklus školení bibliografov Prešovského a Košického kraja - k modulu katalogizácia pre Virtua
Cyklus školení pre katalogizátorov Prešovského kraja - k modulu katalogizácia pre systém Virtua

3.4 Štatistická, rozborová, analytická a koncepcná činnosť:

Na základe štatistických výkazov o činnosti knižníc Prešovského kraja boli spracované **Sumáre Ročných výkazov o knižnici KULT 10-01** za regionálne knižnice, mestské knižnice, obecné knižnice s profesionálnymi zamestnancami, obecné knižnice s neprofesionálnymi zamestnancami a knižnice spolu.

Na základe štatistických podkladov bolo spracované **Vyhodnotenie činnosti knižníc Prešovského kraja za rok 2003.**

Koncepcia k postaveniu RK v rámci Stratégia udržateľného rozvoja kult. zariadení PSK.

Všetky činnosti metodického oddelenia boli cielene zamerané na udržanie a zvyšovanie úrovne poskytovaných knižnično informačných služieb knižníc Prešovského kraja a rozširovanie záberu metodickej pomoci.

4. Edičná činnosť

V rámci edičnej činnosti bolo vydaných 26 titulov. Je to síce o 5 titulov viac ako v roku 2003 ale chýbajú tu bibliografie vydávané v edičnej činnosti bibliografických oddelení pretože tieto sa venovali prechodu na nový systém Virtua. Všetky vydané tituly boli spracované regionálnymi knižnicami medzi napr:

Vihorlatská knižnica Humenné

Václav Pankovčín. Personálna bibliografia (133 bibl. záz., 19 s. 40 výt.)

Knižnica P.O.Hviezdoslava v Prešove - 3 bibliografie:

Jozef Žarnay. Personálna bibliografia./ Zost. Zuzana Babicová – Terézia Hajduková.

Košice a Prešov: Knižnica pre mládež mesta Košice a Knižnica P.O. Hviezdoslava v Prešove, 2004.- 29 s. 120 záz.

Anton Jurko (1924-1997). Personálna bibliografia./ Zost. Zuzana Majerová

Prešov: Knižnica P.O. Hviezdoslava, 2004.- 45 s. 199 záz.

Ján Andraščík 3.8.1799 – 24.12.1853.

Literát a národný buditeľ

(Personálna bibliografia)/ Zost. Terézia Hajduková

Prešov: Knižnica P.O. Hviezdoslava, 2004.- 26 s. 106 záz.

Podtatranská knižnica Poprad

Vydané publikácie a materiály

Štáfl, Otakar: Tatranské listy / Vlasta Štáflová. Zpst. Ľuba Rusnáková. – Poprad : Podtatranská knižnica, 2004, s. 145 s. – Edícia Tatranské listy. Zv. 8.

Ľubovnianska knižnica Stará Ľubovňa

Záchvevy 2004 : Zborník literárnych prác žiakov základných škôl - XI. ročník. Stará Ľubovňa: Ľubovnianska knižnica, 2004. 220 výtlačkov, 37 s. ISBN 80-85729-21-0

	r. 2002	r. 2003	r. 2004	Rozdiel
Metodické návštevy	516	452	398	-54
Porady, rozbor	93	116	108	- 8
Edičná činnosť	54	21	26	+ 5

5. Pracovníci knižníc

Počet zamestnancov knižníc sa oproti minulému roku opäť znížil z 237,75 na **233, 44** čo je o 4,31 (prepočítaný stav) pracovníkov menej ako v roku 2003.

Počet pracovníkov sa znížil v regionálnych knižniciach zo 151,7 na **148** zamestnancov pričom práve odborní zamestnanci klesli zo 122,7 na **118,5** čiže o **4,2 pracovníkov menej**.

Na 1 odborného pracovníka pripadá 16 886 výpožičiek a 452 zaregistrovaných používateľov.

V RK pracuje v rámci odborných pracovníkov 96,17% žien.

Celkový stav pracovníkov je v pomere k poskytovaným službám poddimenzovaný. Nedostatok pracovníkov knižnice riešili dohodami s UP na absolventov.

Na mzdy pracovníkov bolo vynaložených **29 748 000 Sk** . Priemerná mzda v knižniciach PSK dosahovala stúpla z 9 381 Sk. na **10 619 Sk**.

Aj v RK priemerná mesačná mzda oproti minulému roku stúpla z 10 573 Sk na **11 904 Sk**.

Priemerná mes. mzda pracovníkov v jednotlivých regionálnych knižniciach PSK

	RK	2004	2003	2002	2001	2000
1.	Bardejov	11 469 Sk	10 636 Sk	10 465 Sk	8 839	8 166
2.	Humenné	12 420 Sk	11 360 Sk	10 400 Sk	8 785	8 571
3.	Poprad	11 833 Sk	10 451 Sk	10 220 Sk	8 732	8 481
4.	Prešov	11 398 Sk	9 555 Sk	8 694 Sk	8 014	7 589
5.	Stará Ľubovňa	13 259 Sk	11 650 Sk	11 578 Sk	10 120	9 686
6.	Svidník	12 202 Sk	10 948 Sk	10 376 Sk	9 727	9 441
7.	Vranov n/Topľou	11 361 Sk	10 305 Sk	9 412 Sk	9 000	8 240
SPOLU		11 904 Sk	10 573 Sk	9 979 Sk	8 893	8 487

Taktiež v mestských knižniciach priemerná mzda oproti minulému roku stúpla z **10 187 Sk** na **12 132** .

6. Finančné zabezpečenie knižníc

Prevádzkové dotácie

Celkové neinvestičné náklady na činnosť knižníc činili **61 930 000Sk** , čo je o 6 751 000 Sk viac ako v roku 2003.

Prevádzkové dotácie a transfery na činnosť činili spolu **51 669 000** z toho:

- zo štátneho rozpočtu 514 000 Sk
- z rozpočtu. VUC 37 022 000 Sk
- z rozpočtu obce 14 198 000 Sk

Nákup knižničného fondu

Na nákup knižného fondu knižnice vyčlenili 5 413 000 čo je o 652 100 Sk viac ako v roku 2003 index je 113,69 **106,1** a to je medziročný nárast o 7,59 % ako v roku 2002.

Finančné prostriedky na nákup KF podľa typov knižníc:

	2002	2003	2004	% rozdiel
Regionálne knižnice	1 962 000	1 964 900	2 529 000	+ 28,71
Mestské knižnice	889 800	1 217 000	1 96 000	-9,94
Ock s profesionálnymi z.	534 600	507 800	550 000	+ 8,31
Ock s neprofesionálnymi z.	1 100 800	1 071 200	1 238 000	+ 15,53
Všetky knižnice	4 487 200	4 760 900	5 413 000	+ 13,69

Z regionálnych knižníc najviac finančných prostriedkov na nákup KF vyčlenili:

	RK	2001	2002	2003	2004	% rozdiel
1.	Bardejov	379 956	211 000	348 000	287 000	-17,53
2.	Humenné	177 841	122 000	204 900	263 000	+ 28,36
3.	Poprad	358 563	341 000	294 000	364 000	+ 23,81
4.	Prešov	528 398	512 000	362 000	622 000	+ 71,82
5.	Stará Ľubovňa	348 859	223 000	225 000	287 000	+ 27,56
6.	Svidník	232 670	225 000	227 000	252 000	+ 11,01
7.	Vranov n/Topľou	255 472	328 000	304 000	304 000	+ 49,34
SPOLU		2 281 759	1 962 000	1 964 900	1 965 000	+ 28,71

V RK v porovnaní s rokom 2003 finančné prostriedky na nákup KF konečne a to vďaka grantovému systému MK SR na podporu knižníc. Aj tá sme sa nedostali ani na úroveň r. 2001 a neustále sa zvyšujúcim cenám kníh.

Z regionálnych knižníc na nákup KF oproti minulému roku najviac navýšili finančné prostriedky na nákup KF dve knižnice – Prešov a Vranov. Pokles nastal v jedinej RK v Bardejove.

Kapitálové výdavky

Kapitálové výdavky boli pokryté vo výške 4 195 000 čo je o 1 328 000 Sk viac ako v minulom roku. Z toho na výstavbu a rekonštrukciu bolo použitých 1 056 000 Sk na automatizáciu 2 130 000 Sk a ostatné kapitály činili 1 009 000 Sk.

Kapitálové výdavky v RK:

	RK	2001	2002	2003	2004
1.	Bardejov	81 475	200 000	0	154 000
2.	Humenné	0	1 097 000	4 325 000	249 000
3.	Poprad	0	27 000	59 000	1 078 000
4.	Prešov	0	0	0	1 087 000
5.	Stará Ľubovňa	0	0	0	685 000
6.	Svidník	850 100	0	145 000	275 000
7.	Vranov n/Topľou	0	0	500 000	230 000
SPOLU		931 475	1 324 000	5 029 000	3 758 000

Z toho:

na výstavbu a rekonštrukciu 866 000 Sk

na automatizáciu 1 998 000 Sk

ostatné kapitály 894 000 Sk

Výnosy z hlavnej činnosti

Výnosy z hlavnej činnosti verejných knižníc Prešovského kraja dosiahli sumu 55 263 000 Sk oproti vlaňajšku – 491 900 Sk

Z toho:

- stúpili tržby zo 7 375 900 Sk na **8 334 000 Sk** z nich poplatky za knižničné činnosti taktiež vzrástli na **4 386 000** čo je o 396 300 Sk.
- iné výnosy ako sú granty a sponz. vzrástli z 1 313 200 Sk na **1 864 000 Sk** – z toho prostriedky zo št. rozpočtu činili **1 133 000 Sk**.

V regionálnych knižniciach výnosy činili spolu 38 742 000 Sk čo je o 1 928 400 Sk menej ako v roku 2003

z toho:

- tržby stúpili o 985 800 Sk a popl. za knižničné činnosti o 506 000 Sk.
- z grantov, darov a sponzorsky knižnice získali 1 285 000 Sk čo je o 197 800 Sk viac ako v roku 2003 - z toho len z prostriedkov zo št. rozpočtu bolo 618 000 Sk.

V. ZÁVER

Po vyhodnotení dosiahnutých výsledkov v oblasti knižnično-informačných služieb môžeme konštatovať, že pokles, ktorý nastal v niektorých základných knižničných ukazovateľoch je dôsledkom predchádzajúcich 2 rokov slabým dopĺňovaním KF a výrazným znížením počtu hlavne odborných periodík.

V roku 2004 sa udiali niektoré historické zmeny vo verejných knižniciach, ktoré pozdvihli úroveň poskytovaných služieb. Po dlhšej dobe sa pristúpilo k zmene knižničného systému. Zatiaľ len na bibliografických pracoviskách RK, z Biblisu sa prešlo na nový systém Virtua. V súvislosti s tým sa vďaka pochopeniu a ústretovosti zriaďovateľa vymenila zastaralá počítačová technika vo všetkých regionálnych knižniciach PSK. Pre malé a stredné knižnice SNK Martin vyvinula systém KIS MASK. Po prvýkrát bol v rámci štátnej politiky poskytnutý grantový systém na dopĺňovanie fondov vo verejných knižniciach. Hľadali sa riešenia a vypracovávali sa koncepcie pre Stratégiu udržateľného rozvoja kult. zariadení PSK, v rámci ktorej boli realizované niektoré zmeny ako zníženie počtu pracovníkov a zavedenie jednotných členských poplatkov v RK. Dúfame, že tieto zmeny priaznivo ovplyvnia výsledky a činnosť knižníc v ďalšom období.

Rok 2004 – historické zmeny v knihovníctve

- nový softvér Virtua
 - vymenila sa zastaralá výpočtová technika v RK – aj vďaka VÚC aj z grantu 2.7 Ex libris
 - nový softvér pre malé a stredné knižnice KIS MASK
 - zainteresovanosť štátnej politiky – grantový systém aj na dopĺňovanie fondov pre knižnice 2.
 - Stratégia udržateľného rozvoja kult. zar. PSK - schválená – opatrenia v RK – zníženie stavu zamestnancov, jednotné zápisné
 - Riešilo sa financovanie a postavenie niektorých mestských v okresných mestách Sabinov, Levoča, Stropkov a Kežmarok
-
- výsledky v základných štatistických ukazovateľoch – pokles – dôsledok predchádzajúcich rokov
 - pokles výpožičky, používatelia, - nárast len v prírastkoch – prírastkoch kúpou
 - nárast vo financiach aj na dopĺňovanie aj na činnosť
 - stúpili tržby skoro o 1 mil. z toho poplatky za pol mil.